Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

PRZEMYSŁ GRAFICZNY

ORGAN RADY POŁĄCZONYCH ORGANIZACJI PRZEMYSŁU GRAFICZNEGO W WARSZAWIE

REDAKCJA I ADMINISTRACJA WARSZAWA, KRÓLEWSKA 10 m. 17 TELEFON 16-66

WYCHODZI W PIERWSZYCH DNIACH KAŻDEGO MIESIĄCA

KONTO W POCZTOWEJ KASIE OSZCZĘDNOŚCIOWEJ 8765 W WARSZAWIE

ROK III | WARSZAWA, 5 KWIETNIA 1926 | Nr 4

TYLKO LIKWIDACJA

Żadna z gałęzi wytwórczości krajowej nie ma równie groźnego współzawodnika w przesiębiorstwach rządowych jak przemysł graficzny.

Gorączkowe czasy organizowania administracyjnej machiny państwowej, pełne zamętu i sprzecznych zarządzeń, należą już do przeszłości, powstałe jednak w tych czasach przy różnych instytucjach rządowych najróżnorodniejszego typu drukarnie i litografje egzystują nadal. A wiele możnaby powiedzieć o ich genezie i o tem, czy zostały one zorganizowane z istotnych potrzeb Państwa, czy też zrodziły się wskutek nieumiejętnego wyzyskania prywatnego przemysłu graficznego. I jeśli nawet uznać, że w tych fenomenalnych czasach, w czasach nagłych, pilnych potrzeb, wyjątkowego pośpiechu, ciągłych zmian i coraz to nowych zarządzeń, — drukarnie rządowe spełniły pewną swoją rolę jako zakłady, powiedzmy nawet, istotnie podówczas potrzebne, to stwierdzić trzeba z całą stanowczością, że dziś, w olbrzymiej swej większości, nietylko są zgoła zbyteczne, ale nawet wyraźnie szkodliwe.

Że są zbyteczne — najlepszym tego dowodem jest fakt, iż niemając co robić dla własnych urzędów, które je powołały do życia i na potrzeby których wyłącznie powstały, — przyjmują zamówienia prywatne, drukując wszystko, co im kto przyniesie.

Że są szkodliwe, będąc eksploatowane przez rząd, na użytek publiczności, jako przedsiębiorstwa państwowe, tego chyba dowodzić nie potrzeba. Przecież o to, że rząd (wszystko jedno jaki, chiński, polski, z pod równika, czy z pod bieguna) jest „złym właścicielem, lichym kupcem, a nadewszystko okropnym przemysłowcem" jak to powiedział niedawno francuski senator Weiler, — dziś już chyba nikt spierać się nie będzie, gdyż... sam pan Karol Jan Kautsky, gorący wyznawca i popularyzator idei Marksa i Engelsa niema w tej mierze żadnych wątpliwości. Oto przewodnicząc Komisji powołanej do zbadania sprawy socjalizacji kopalń niemieckich, oświadczył zgodnie ze wszystkimi członkami Komisji, że *„aby odbudować niemiecki przemysł i handel musi być obecnie utrzymany istniejący system przedsiębiorstwa prywatnego".* Powiedział to, gdyż będąc socjalistą, jest i wysoko wykształconym ekonomistą, który potrafi wyciągnąć należyte wnioski z eksperymentów dokonanych zarówno w Rosji sowieckiej, jak i we własnym jego kraju.

I wszędzie na zachodzie, gdzie po wojnie, w okresie najlepszych politycznych konjunktur jakie sprzyjały rozwojowi socjalizmu, ideje socjalistyczne wprowadzano w życie przez uspołecznienie różnych przedsiębiorstw, — obecnie już wyraźnie daje się zauważyć odwrót na całej linii. Tam pilna obserwacja, gruntowne studja ekonomiczne i doświadczenie nie poszły w las. Demagogiczna krewkość i zapatrzenie w jeden punkt ustępują miejsca przed rozwagą i opinją ekonomistów, którzy bez względu na własne ich zabarwienie polityczne dochodzą do jednych i tych samych wniosków. Jeśli jest mowa o przemyśle wielkim, to uspołecznione przedsiębiorstwa prowadzone przez tego „lichego kupca i okropnego przemysłowca" jakim jest rząd, podlegają tak zwanej „autonomizacji" i „komercjalizacji" przez co zostają wyzwolone przedewszystkiem z pod zgubnego wpływu stronnictw politycznych; zaś jeśli chodzi o mniejsze zakłady przemysłowe zorganizowane przez rząd ad hoc dla przemijających potrzeb wojny, to są one najzwyczajniej w świecie likwidowane.

Przed oczami naszych Komisji Oszczędnościowych w szeregu zagadnień różnej wielkości i znaczenia, sprawa nadmiaru drukarń rządowych, prędzej czy później stanąć musi w całej swej prawdzie.

Nie przesądzając jaką decyzję Komisje powezmą w tej sprawie, ze swej strony wyrazić musimy to przekonanie, że zarówno z punktu widzenia interesów prywatnego przemysłu graficznego, któremu należy się od rządu jaknajszersze poparcie, a nie konkurencyjne wystąpienia i wydzieranie pracy, jak również z punktu widzenia bezpośrednich interesów skarbu państwa, nadmierne rządowe zakłady graficzne powinny być jaknajrychlej zlikwidowane.

Wszelkie próby ich autonomizacji i komercjalizacji, które zbawiennemi okazać się mogą dla wielkich przedsiębiorstw państwowych, — do średniego i drobnego przemysłu, jakim jest przemysł graficzny— nie powinny mieć zastosowania. Było by to dalszem eksperymentowaniem, dalszem przeciąganiem faktycznie egzystującej już dziś pseudo komercjalizacji i pseudo samowystarczalności tych zakładów, a w skutkach swych dalszem pogrążaniem i niweczeniem egzystujących oddawna prywatnych zakładów graficznych w imię niewiadomej idei i dla nieznanego celu.

H. B.

ILUSTRACJE W PISMACH CODZIENNYCH

Na łamach kilku dzienników warszawskich od dłuższego już czasu zamieszczane są liczne, aktualne ilustracje, wykonane techniką siatkową, jedno lub wielobarwne.

Inowacja ta w niemałym stopniu podnosi wartość pisma, budząc zrozumiałe zaciekawienie publiczności i zwiększając pokup.

W szeregu tych ilustracji prawdziwą nowością i miłą niespodzianką było wykonanie w numerach 63 i 78 „Expressu Porannego" odbitek trójbarwnych: widoku klasztoru O.O. Franciszkanów w Łagiewnikach i reprodukcji obrazu Brandta: „Na ukraińskim stepie".

Jest to pierwsza u nas próba tego rodzaju druku na gazetowej rotacyjnej maszynie i przyznać trzeba — wypadła zupełnie udatnie.

Ktoby chciał oceniać wartość tych odbitek pod względem technicznym i artystycznym przez porównanie ich z wykwintnym, dokładnym trójbarwnym drukiem, wykonanym na doskonałym papierze kredowym, na płaskiej ilustracyjnej maszynie, lub na papierze matowym na offsecie, ten patrzył by na rzecz z niewłaściwego punktu widzenia. Ilustracje pism codziennych z natury swej rzeczy wcale nie roszczą pretensji do posiadania tych wszystkich walorów artystycznych, jakie daje specjalna instalacja techniczna, dostosowana do tego rodzaju produkcji, — natomiast w zakresie rozporządzalnej techniki i biorąc pod uwagę gatunek papieru, „Express Poranny" dał w swych odbitkach zupełnie odmienne, a nawskroś swoiste walory artystyczne. Zatracenie szczegółów, pewna szarość i przyćmienie barw, które na lichym gatunku gazetowego papieru załamują się, tracąc swą jaskrawość i świetność, matowość papieru, wreszcie te wszystkie, że tak powiemy, braki, jakie technika druku ilustracji na zwykłej gazetowej maszynie rotacyjnej posiada, właśnie w dziwny sposób złożyły się na całość o bardzo miłym i nawskoś swoistym wdzięku.

Inne ilustracje odbijane tylko farbą czarną, muszą w tych warunkach wychodzić szaro, ale przeważnie nie zatracają tych wszystkich szczegółów, które przedewszystkiem w portretach i grupach muszą być całkowicie zachowane.

Drukarz dla osiągnięcia dobrego wyniku, pomijając już niezbędną dokładność manipulacji przy sporządzaniu kliszy siatkowej, w wielkiej mierze zależny jest od fotografa. Ze złego zdjęcia i złej kliszy nic nie zrobi. Zdjęcia kontrastowe, wykonane przy efektownych oświetleniach dają zdaje się najlepsze wyniki; w tymże Nr. 78 „Expressu" portret Węgrzyna, lub portret aktora filmowego w roli Jean'a Valjean'a są wykonane pod każdym względem wprost bardzo udatnie.

Z pism warszawskich należy wymienić usiłowania „Kurjera Porannego, który czasami daje dwubarwne ilustracje prócz zwykłej czarnej siatki i „Rzeczpospolitą", która, jak dotychczas, używa tylko siatki czarnej. Rezultaty osiągane są na ogół bardzo nierównomiernie. Obok zupełnie udatnych, spotykamy odbitki wręcz chybione i bezwartościowe.

Za przykładem Warszawy idzie i prowincja. Ostatnio piotrkowski „Głos Trybunalski" daje dwie kolumny z ilustracjami. Jeśli wziąć pod uwagę, że dziennik ten drukuje się na maszynie płaskiej, — dotychczasowe próby zaliczyć wypadnie do mniej udatnych.

H. B.

KALKULACJA GAZETY CODZIENNEJ

(Zeitschrift für Deutschland Buchdrucker
Nr. 6 — 1926).

Już oddawna otrzymywaliśmy rozliczne zapytania, dotyczące kalkulacji gazet codziennych, lub zawierające prośbę o wyczerpujące omówienie tego tematu.

Kalkulacja gazet codziennych, nie będąc szczególnie trudną, jest jednak dla nas zadaniem dość niewdzięcznem, ponieważ może zawierać wiele punktów spornych, które jeden oblicza tak, a drugi inaczej.

Takie możliwości rozmaitego poglądu zdarzają się przy każdej większej kalkulacji, ale, jak to zaraz zobaczymy są szczególniej obfite w tej dziedzinie.

Nadzwyczajna rozmaitość w sposobach produ-

kowania gazety nie daje możności ustanowienia jednolitego systemu podstaw kalkulacyjnych, wskutek czego w naszej taryfie, oprócz tabeli dotyczącej tysiąca liter, poświęcona jest gazecie jedna tylko stronica, która w dodatku ogranicza się jedynie na przybliżonych przeciętnych danych.

Wskutek tego obliczenia nasze nie mogą uchodzić za zupełnie miarodajne. Zadowolnimy się jedynie tem, by z pośród niezliczonych możliwości wyłowić takie, które zdarzają się najczęściej.

W poniższych przykładach kalkulacji chodzi o trzy sposoby produkowania, które różnią się od siebie głównie objętością, rodzajem składu, oraz nakładem

W pierwszym przykładzie mamy na widoku małą gazetę prowincjonalną, co wynika już z tego, że przewidziany jest tylko 5%-towy dodatek miejscowy. Gazeta ma objętość 4-ch stronic. Jako pismo podstawowe przyjęliśmy Korpus Fraktura złożone w 3 szpalty. Odpowiednio do tych skromnych rozmiarów, nakład takiego pisma nie może być duży, wskutek czego druk, jak to jest w naszym przykładzie, wykonywa się przeważnie na zwykłej pośpiesznej płaskiej maszynie drukarskiej.

Jako dalszy sposób produkowania obrachowaną jest gazeta ośmiostronicowa dla miejscowości z dodatkiem 15%-owym, wskutek tego przyjęte jest podstawowe pismo mniejsze, mianowicie Borgis, a prócz tego niektóre części tekstu w Peticie i Nonparelu. Pozatem w stosunku do czterostronicowej gazety jest znacznie większa ilość ogłoszeń, a większy nakład, który wzięliśmy pod uwagę zarówno w tym jak i w następującym przykładzie, wymaga zastosowania druku rotacyjnego.

Ostatnim przykładem będzie dwunastostronicowa gazeta o charakterze bardziej wielkomiejskim. Rozplanowanie rodzajów pisma jest tu mniej więcej tak obmyślone: wiadomości polityczne, feljeton i powieściowy dodatek są składane Borgis-Fraktura, wiadomości miejskie i dział sportowy petitem, dział handlowy i wiadomości urzędowe nonparelem.
Dział ogłoszeń o tyle odmienny od poprzednich, że w kalkulacji została specjalnie uwględniona jedna stronica tak zwanych drobnych ogłoszeń.

Skład tekstu. Zabierając się praktycznie do kalkulacji składu gazety codziennej należy mieć do rozporządzenia, i to jest podstawowym warunkiem, materjał statystyczny najmniej z jednego roku, gdyż dopiero wówczas można przyjąć za pewne, że obejmuje się wszystko możliwe, co wpływa na koszty składania.

Należy sobie uprzytomnić np. ilość dodatkowych godzin wynikłych z powodu wyborów do parlamentu lub sejmu.

W pierwszym naszym przykładzie dorzuciliśmy do ceny składania Korpusu 10%, a petitu 15% na zatrudnienia. Wysokość tego dodatku nie może być wynikiem kalkulacji jednego numeru. Przedstawia ona przeciętną, jak wyżej zaznaczyliśmy, całorocznego obrachunku. Są naturalnie jeszcze mniejsze gazety, które mogą się zadowolnić dodatkiem 5 do 7½%. Utrudnienia, o których wspominamy, stanowią głównie tytuliki, spacjowanie, pozatem naprzykład w wiadomościach sportowych i w dziale handlowym cyfry, nazwiska, skróty, rozmieszczenie ilustracji.

Utrudnienia te są uwzględnione w przykładzie b i c przy kalkulacji składu w nonparelu. Zdarzające się w dziale handlowym tablice notowań dewiz giełdowych, cen produktów i t. d., a w szczególności cedułą kursów są kalkulowane jak zwyczajny skład.

Przy nieznacznych zmianach wobec dzisiejszego dość stałego stanu giełdy jest ta kalkulacja może zbyt wysoką ale musimy się z tem w rezultacie liczyć, że giełda może powrócić do bardziej ożywionej działalności.

Czemś co nieraz silnie wpływa na koszty druku wielkich gazet jest tak zwany układ tabelaryczny.

W każdem większem mieście, dla przyczyn konkurencyjnych musi gazeta zważać na bezwarunkową aktualność swej treści. Zdarza się dość często, że jedna, a nawet dwie strony muszą być na nowo rozebrane lub przetopione.

W naszych przykładach nie uwzględniliśmy kalkulacji układu tabelarycznego, ponieważ stosunki w tym względzie są zbyt różnorodne.

Składanie ogłoszeń. Szczególnie ważną jest statystyka dotycząca działu ogłoszeń gazety codziennej, z jednej strony aby módz dokładnie wprowadzić do obrachunku dodatki za utrudnienia, z drugiej zaś strony, aby wiedzieć ile jest przeciętnie składu stałego. Ponieważ przy ocenie dodatku w większości wypadków powstaną różnice, w naszych przykładach, trzymaliśmy się średnio podanych w taryfie 100%. Jedynie w ostatniej kalkulacji odchyliliśmy się od tego, ponieważ tam najtrudniejsza część jako „drobne ogłoszenia" została wyłączoną od pozostałości, tak że dla części głównej można 75% uważać za wystarczające.

Stały skład ogłoszeń przyjęliśmy wszędzie z 25%, chociaż w niektórych wypadkach tak nie bywa.

Część klientów zawiera umowę na pewną ilość kolejnych ogłoszeń, ale aby módz wymagającej wielkomiejskiej publiczności ciągle przedstawiać coś nowego, każdorazowe zmiany w tekście są pożądane, tak że właściciel drukarni jest często zadowolony, jeśli 10% ogłoszeń jego gazety posiada skład stały.

Łamanie. Łamanie tekstu gazety nie przedstawia trudności nawet przy różnorodnej ilości szpalt. Mianowicie, jeśli skład jest złożony w cztery szpalty lub więcej, należy uważać, by cenę umieszczoną w taryfie dla trójszpaltowego łamania zwiększyć w stosunku różnicy pomiędzy łamaniem jedno, dwu i trójszpaltowem. Przy łamaniu ogłoszeń nie można naturalnie cen tych stosować nawet z uwzględnieniem podwyżki do cen dziesięcio, a nawet dwunastoszpaltowego układu. Szczególniej utrudnia łamanie różnorodna wielkość ogłoszeń. Sądzimy, że słusznie zastosować można potrójnie wziętą cenę łamania tekstu jako cenę łamania ogłoszeń.

Stereotypja. Również przy stereotypji rotacyjnej niemożliwa jest kalkulacja dla każdego oddzielnego wypadku. W par. 83-im taryfy cen czytamy, że matryce i odlanie należy ocenić na 1 fenig za cm² całej powierzchni płyty, to znaczy, że należy obliczyć płytę w tej wielkości, w jakiej ona wchodzi do maszyny, włącznie z marginesami oraz częściami, które przez zbyt wielki format maszyny ewentualnie nie mogą być całkowicie zużytkowane.

Przy stereotypji płaskiej należy do każdej stronicy doliczyć pół-centymetra. Przy stereotypji cylindrycznej wystarczy to jedynie w rzadkich wypadkach.

Prócz matrycy i odlewu, należy jeszcze doliczyć w kalkulacji 10% wartości metalu na straty przy topieniu. Do tego konieczną jest świadomość dokładnej wagi płyt stereotypowych, która zależną jest od grubości płyt i od tego czy aparat odlewa płyty z żeberkami czy bez; obydwie te okoliczności rzadko są jednakowe i wskutek tego uniemożliwiają przyjęcie stałej wagi kwadratowego centymetra.

Przygotowanie i druk. Za przygotowanie i druk nie są wymienione w taryfie określone ceny. Wydajność druku, zużycia siły, ilość zajętych przy maszynie pracowników i sił pomocniczych, format i objętość gazet są w każdym poszczególnym wypadku tak rozmaite, że ustalenie normalnej tabeli obliczeniowej zdaje się być wykluczonem. Ponieważ w naszych przykładach nie wybieramy specjalnie maszyn rotacyjnych jakiegoś dowolnego systemu, który dałby się zastosować do omawianych przez nas gazet, i nie możemy wobec tego ustanowić cen przygotowania i druku podług odpowiednich cen za godzinę pracy, — jest dla nas wskazanem trzymać się tabeli druku gazet.

Czas, zużywany jedynie na przygotowanie do maszyn rotacyjnych, nie może być miarodajnym, ponieważ już samo utrzymanie maszyny rotacyjnej w porządku, duża przeważnie praca przy oczyszczaniu, możliwe przeszkody, strata czasu przy wyjmowaniu i zakładaniu roli papieru, zatrzymania przy rozerwaniu papieru i t. d. wymagają innego obachunku niż kalkulacja w ramach samego przygotowania.

Przy ewentualnem osobnem wyliczeniu kosztów własnych, wyprodukowania gazety na maszynie rotacyjnej nie należy przeoczyć, że w zasadzie maszyna tylko parę godzin, a nawet czasem niecałą godzinę na dzień jest w ruchu, podczas gdy ogólne koszty handlowe i te, które szczególniej przy zastosowaniu maszyny rotacyjnej biorą się pod uwagę, są płacone za całkowity czas roboty.

Ostatecznie nie powinny być pominięte także koszty dostawy, oprocentowania i amoryzacja, ponieważ przy wielkości objektu grają te koszty bardzo dużą rolę.

Papier. Przy obliczeniu papieru, a mianowicie dodatku na makulaturę, mogą wynikać wątpliwości. Można ogólnie powiedzieć, że ilość papieru doliczana na makulaturę w płaskim druku zaledwie może wystarczyć.

Stosownie do tego czy papier jest dobrze czy źle zwinięty, czy ma dużo miejsc rozdartych lub sklejonych, zmienia się stopa procentowa dodatku na makulaturę. Nie należy zapominać, że bardzo rzadko się zdarza, aby waga w kilogramach odpowiadała oznaczonej ilości metrów.

GAZETA CODZIENNA

wychodzi codziennie, format 33 × 47 cm,
Wymiar składu zecerskiego: 65½ × 95½ Cicero.
a) Objętość 4 stronnice: 2 stronnice Korpus Fraktura, 1 stronnica petit Fraktura, 1 stronnica ogłoszeń, w tem 25% składu stałego. Skład trzyszpaltowy, druk płaski.
(Obliczenia dla miejscowości z 5% miejscowym dodatkiem).

Kalkulacja składu:

Korpus Fraktura: 113+3 = 116 wierszy × 183 litery = 21 228 × 4 strony = 84 912 = 85 000 liter × cenę tysiąca liter RM. 1.40.

Cena zasadnicza	RM.	119.00
10%-owy dodatek na utrudnienia	„	11.90
Łamanie 4-ch stron, trójszpaltowych	„	7.—
	RM.	137.90
1 strona Korpus Fraktura	RM.	34.48

Petit Fraktura: 141+3 = 144 wiersze × 228 liter = 32 832 × 4 strony = 131 328 = 131 400 liter × cenę tysiąca liter RM. 1.40.

Cena zasadnicza	RM.	183.96
15%-owy dodatek na utrudnienia	„	27.60
Łamanie 4-ch stron trójszpaltowych	„	7.—
	RM.	218.56
1 strona Petit Fraktura	RM.	54.64

Ogłoszenia — skład nowy: Jako zasadnicze pismo przyjęta Petit Fraktura.

Cena zasadnicza (patrz wyżej)	RM.	183.96
100%-owy dodatek na skład ogłoszeń	„	183.96
Łamanie 4-ch stronnic	„	7.—
200%-owy dodatek za utrudn. łamanie	„	14.—
	RM.	388.92
1 stronnica nowego składu ogłoszeń	„	97.23

Ogłoszenia — skład stały: Cena podstawowa składu nowego za potrąceniem 50%.

Cena zasadnicza (jak wyżej)	RM.	183.96
Łamanie za 4 stronnice (jak wyżej)	„	21.—
	RM.	204.96
1 strona ogłoszeń — skład stały	„	51.24

Zestawienie cen składu:

2 strony Korpusu po Mk. 34.48	RM.	68.96
1 strona petitu	„	54.64
¾ strony ogłoszeń składu nowego po RM. 97.23	„	72.92
¼ str. ogłoszeń składu stałego po RM. 51.24	„	12.81
	RM.	209.33

Na podstawie powyższego szczegółowego obliczenia kosztu składania następuje właściwa

KALKULACJA GAZETY:

Nakład:	2000 RM	5000 RM
Składanie (patrz zestawienie)	209.35	209.35
Zamykanie form i szykowanie tekstu (§ 147 taryfy) klasa maszyn 8, potrąc. 5% na mniejsze miasta	30.80	30.80
Druk (§ 147 taryfy cen) za 1000 druku . RM 9.75; potrąc. 5% na mniejsze miasta . . . . „ 0.48 RM 9.27; „ 20% na druk mniejszej wartości (§ 154 taryfy „ 1.85	14.85	37.10
Falcowanie ręczne: ‰ MR 1.95	3.90	9.75
	258.90	287.00
10%-owy dodatek od 30 maja 1925 r.	25.90	28.70
	284.80	315.70
Papier: gładki maszynowy gazetowy 66 × 94 cm, na qm 50 g, za kg 0.36 RM ‰ arkusz RM 11.15		
Zużycie papieru: 1040/2575 arkuszy	11.60	28.70
12½% dodatku handlowego (§ 162 taryfy)	1.45	3.60
1% podatek od obrotu	0.15	0.30
Suma ogólna .	289.00	348.30

b) Objętość 8 stronnic: 2½ str. Borgis, 2 strony Petitu, ½ str. nonparelu z tabelami, 3 strony ogłoszeń, z czego 25% składu stałego. Skład czteroszpaltowy. Druk rotacyjny. (Obliczanie dla miejscowości z 15%-owym dodatkiem miejscowym).

Kalkulacja składu:

Borgis Fraktura: 126+3 = 129 wierszy × 190 liter = 24 510 × 4 strony = 98 040 = 98 100 liter × cenę tysiąca liter RM. 1.49.

Cena zasadnicza	RM.	146.17
10%-owy dodatek na utrudnienia	„	14.62
Łamanie za 4 stronnice, 4-o szpaltowe	„	7.65
	RM.	168.44
1 strona Borgis Fraktury	„	42.11

Petit Fraktura: 131 400 liter na arkusz (patrz przykład a) × cenę tysiąca liter RM. 1.49.

Cena zasadnicza	RM.	195.79
10%-owy dodatek na utrudnienia	„	19.58
Łamanie za 4 strony czteroszpaltowe	„	7.65
	RM.	223.02
1 strona Petitu Fraktury	„	55.76

Nonparel Fraktura: 188+3 = 191 wierszy × 270 liter = 51 570 × 4 strony = 206 280 = 206 300 × cenę tysiąca liter RM. 1.72.

Cena zasadnicza	RM.	354.84
25%-owy dodatek za utrudnienia	„	88.71
Łamanie za 4 strony czteroszpaltowe	„	7.65
	RM.	451.20
1 stronnica Nonparelu Fraktury	„	112.80

Ogłoszenia — skład nowy: Jako podstawowe pismo przyjęta Petit Fraktura.

Cena zasadnicza (patrz wyżej)	RM.	195.79
100% dodatku za skład ogłoszeń	„	195.79
Łamanie 4-ch stronnic	„	7.65
200% dodatku za utrudnione łamanie	„	15.30
	RM.	414.53
1 strona ogłoszeń składu nowego	„	103.63

Ogłoszenia — skład stały: Cena zasadnicza składu za ogłoszenia składu nowego z potrąceniem 50% za skład stały.

Cena zasadnicza (patrz wyżej)	RM.	195.79
Łamanie za 4 stronnice (patrz wyżej)	„	22.95
	RM.	218.74
1 strona ogłoszeń składu stałego	„	54.69

Zestawienie cen składu:

2½ stronnicy Borgisu po	RM.	42.11	=	RM.	105.28
2 stronnice petitu	„	55.76	=	„	111.52
½ strony Nonparelu	„	112.80	=	„	56.40
2¼ strony ogłoszeń składu nowego po	RM.	103.63	=	„	233.17
¾ strony ogłoszeń składu stałego po	RM.	54.69	=	„	41.02
				RM.	547.39

Na podstawie powyższego szczegółowego obliczenia kosztu składania następuje właściwa

KALKULACJA GAZETY:

Nakład:	10 000 RM	25 000 RM
Składanie (patrz zestawienie)	547.40	547.40
Stereotypja cylindryczna (§ 83 taryfy): 8 płyt 31½×45 cm= =11340 qcm po 1 fenigu za matrycę i odlew	113.40	113.40
dodatkowo 10% wartości metalu jako ubytek przy topieniu. Waga płyty 25 kg=200 kg po RM 0.80=RM 160 00	16.00	16.00
Zamykanie form i szykowanie tekstu (§ 147 taryfa klasa maszyn 10 (gładki skład, pismo)	71.15	71.15
Druk (§ 147 tar.): kl. m. 10, druk 10000, ‰ RM 16.40 = ... RM 164.00		
potrącenie 20% na druk mniejszej wart. RM 32.80 RM 131.20		
„ 25% za druk rotacyjny (§ 165 taryfy) „ 32.80	98.40	
druk 25 000‰ RM 16.40 = RM 410.—		
potrąca się 5% za 11—20 tys. „ 8.20		
„ „ 7½% za 21—25 tys. „ 6.15 RM 395.05		
„ „ 20% za druk mniejszej wart. „ 79.15 RM 316 50		
„ „ 25% „ „ rotacyjny „ 79.15		237.35
Falcowanie: 2 pociągnięcia ‰ MR 0.30	3.—	7.50
	849.35	992 80
10% dodatek od 30 maja 1925 r.	84.95	99.30
Papier: maszynowy gładki gazetowy kg po RM 0 35		
Zużycie papieru: 10700/26250 arkuszy, 66×94 cm, qm po 50 g = 332/814 kg (dodatek wynosi zatem 7 i 5%)	116.20	284.90
12½% dodatku handlowego	14.55	35.60
1% podatek obrotowy	1.30	3.20
Suma ogólna .	1 066.35	1415.80

c) Objętość 12 stronnic: 4 strony Borgisu, 2½ strony Petitu, 1 strona Nonparelu, z tego ⅓ strony ceduła kursów i inne tabele, 4½ strony ogłoszeń, z tego około 25% składu stałego i 1 strona drobnych ogłoszeń. Skład czteroszpaltowy. 20% dodatku miejscowego.

Obliczenie składu:

Borgis Fraktura: 98 100 liter na 1 arkuszu (patrz przykład b) × cenę tysiąca liter RM. 1.53.

Cena zasadnicza	RM.	150.09
10% dodatek za utrudnienia	„	15.01
Łamanie za 4 strony, czteroszpaltowe	„	7.85
	RM.	172.95
1 strona Borgisu Fraktury	„	43.24

Petit Fraktura: 131 400 liter na arkuszu (patrz przykład a) × cenę tysiąca liter RM. 1.53

Cena zasadnicza	RM.	201.04
10% dodatek za utrudnienia	„	20.10
Łamanie za 4 strony, czteroszpaltowe	„	7.85
	RM.	228.99
1 stronnica Petitu Fraktury	„	57.25

Nonparel Fraktura: 206 300 liter na arkuszu (patrz przykład b) × cenę tysiąca liter RM. 1.77.

Cena zasadnicza	RM.	365.15
30% dodatek za utrudnienia	„	109.55
Łamanie za 4 strony, czteroszpaltowe	„	7.85
	RM.	482.55
1 strona Nonparelu Fraktury	„	120.64

Nonparel — tabele: skład stały ze zmianami, cena składu zasadnicza bez dodatków.

Cena zasadnicza	RM.	365.15
Łamanie za 4 strony, czteroszpaltowe	„	7.85
	RM.	373.00
1 strona Nonparelu — tabel	„	93.25

Ogłoszenia — skład nowy: jako pismo podstawowe przyjęty Petit Fraktura.

Cena zasadnicza (patrz wyżej)	RM.	201.04
75% dodatek za skład ogłoszeń	„	150.78
Łamanie za 4 strony	„	7.85
200% dodatek za utrudnione łamanie	„	15.70
	RM.	375.37
1 strona ogłoszeń skład nowy	„	93.84

Ogłoszenia — skład stały: zasadnicza cena składu jak za ogłoszenia — skład nowy z potrąceniem 50% za skład stały.

Cena zasadnicza	RM.	175.91
Łamanie za 4 strony (patrz wyżej)	„	23.55
	RM.	199.46
1 strona ogłoszeń — skład stały	„	49.87

Drobne ogłoszenia: jako pismo podstawowe do nich przyjęto Nonparel Frakturę.

Cena zasadnicza (patrz wyżej)	RM.	365.15
100% dodatek za skład ogłoszeń	„	365.15
Łamanie za 4 strony (patrz wyżej)	„	23.55
	RM.	753.85
1 strona drobnych ogłoszeń	„	188.46

Zestawienie cen składu:

4 strony Borgisu po RM. 43.24	RM.	172.96
2½ strony Petitu po RM. 57.25	„	143.13
⅔ strony Nonparelu po RM. 120.64	„	80.43
⅓ strony Nonparelu tabel po RM. 93.25	„	31.08
2½ strony Ogłoszeń — skład nowy po RM. 93.84	„	234.60
1 strona ogłoszeń — skład stały po RM. 49.87	„	49.87
1 str. drobnych ogłoszeń	„	188.46
	RM.	900.53

Na podstawie powyższego szczegółowego obliczenia kosztu składania następuje w końcu właściwa

KALKULACJA GAZETY:

Nakład:	10000 RM	25000 RM
Składanie (patrz zestawienie)	900.55	900 55
Stereotypja cylindryczna (§ 83 taryfy) 12: płyt $31^1/_2$ × 45 cm = 17010 qcm po 1 fenigu za matryce i odlew	170.10	170 10
dodatkowo $10^0/_0$ wartości metalu na ubytek przy topieniu. Waga płyty 25 kg = 300 kg. po RM 0.80 = RM 240.00	24.00	24.00
Zamykanie form i szykowanie tekstu (§ 147 taryfy): 1 forma z 8 stron, klasa maszyn 10 (pismo)	71.15	71.15
1 forma z 4 stron, klasa masz. 8 (pismo)	32.40	32.40
Druk (§ 147 taryfy): klasa masz. 10 patrz przykł. b	98.40	237.35
Klasa masz. 8: druk 10000 $^0/_{00}$ RM 9.75 = RM 97.50 potrąc. $20^0/_0$ za druk tańszy RM 19.50 „ 78.00 „ $25^0/_0$ za druk rotacyjny „ 19.50	58.50	
druk $25000^0/_0$ RM 9.75 = RM 243.75 potrąc. $5^0/_0$ za 11 do 20 tysiąca „ 4.88 „ $7^1/_2$ za 21 do 25 „ „ 3.66 RM 235.21 „ $20^0/_0$ za druk tańszy „ 47.04 RM 188.17 „ $25^0/_0$ za druk rotacyjny „ 47.04		141.15
Falcowanie: 3 pociągnięcia RM 0.40	4.—	10 —
$10^0/_0$ dodatek od 30 maja 1925 r.	135.90	158.65
Papier: gładki maszynowy gazetowy, za kg RM 0.35		
Zużycie papieru: 16050/39375 arkuszy 66×94 cm, qm po 50 g = 498/1221 kg (dodatek wynosi zatem 7 i $5^0/_0$)	174.30	427.35
$12^1/_2{}^0/_0$ dodatku handlowego	21.80	53.40
$1^0/_0$ podatek obrotowy	1.95	4.80
(Z f D. B. Nr 6 1926 r.) Suma ogólna . .	1693.05	2230.80

KRONIKA

KALENDARZYK PODATKOWY NA KWIECIEŃ 1926 R.

dn. 6 kwietn. Przesł. wykazu składek Kasy Chor. za marzec 1926.

„ 7 „ Zapłata podatku dochodowego; strąconego pracownikom w marcu 1926 r. (w ciągu 7-miu dni od chwili wypłaty) (ostatni termin zapłaty 21 kwietnia 1926 r.).

„ 15 „ Zapłata podatku obrotowego za marzec 1926 r. (ostatni termin 28 kwietnia 1926 r.).

dn. 20 kwietn. Ostatni termin zapłaty funduszu bezrobocia za marzec 1926 r.

„ 21 „ Ostatni termin zapłaty podatku dochodowego; strąconego pracownikom w marcu 1926 r.

„ 28 „ Ostatni termin zapłaty podatku obrotowego za marzec 1926 r.

„ 30 „ Zapłata połowy podatku od zeznanego dochodu za rok 1925.

CZĘŚCIOWA SPŁATA WEKSLI. Naczelna Rada Stow. Kupców Polskich zwróciła się do Ministra Sprawiedliwości o wydanie zarządzenia notarjuszom co do przestrzegania dyspozycji ustępu 2-go art. 38 Prawa wekslowego z dnia 14 listopada 1924 r.

Według dyspozycji tej „posiadacz nie może odmówić przyjęcia zapłaty częściowej", — tymczasem kupcy skarżą się, iż niektórzy notarjusze odmawiają przyjmowania częściowej zapłaty, grożąc sporządzeniem protestu na całość sumy wekslowej.

GODZINY URZĘDOWE NA POCZCIE. Stowarzyszenie Kupców Polskich w memorjale skierowanym do Dyrekcji Poczt i Telegrafów, wypowiedziało się przeciwko projektowanej przez Generalną Dyrekcję zmianie godzin urzędowych w prowincjonalnych urzędach pocztowo-telegraficznych z dotychczas obowiązujących, t. j. od 8—12 oraz od 15—18 — na jednorazowe urzędowanie od 8—15 bez przerwy.

Równocześnie Stowarzyszenie zwróciło się do Dyrekcji z prośbą o spowodowanie jednolitego przestrzegania godzin urzędowych na całym obszarze Państwa z tem, by zarówno w rannych, jak i wieczorowych godzinach urzędowych czynne były wszystkie działy prowincjonalnych urzędów pocztowo-telegraficznych. Chodziło tu w szczególności o dział obrotów przelewowo-przekazowych, dokonywanych przez P. K. O.

W memorjale Stowarzyszenia poruszone zostały ponadto niektóre drobniejsze sprawy, w których zwrócono uwagę Dyrekcji na konieczność lepszego, niż dotychczas, obsługiwania klijenteli przez prowincjonalne urzędy pocztowo-telegraficzne.

NOWY OLBRZYM. Fabryka maszyn drukarskich w Augsburgu zbudowała olbrzymią maszynę rotacyjną do druku dzienników. O wielkości tego kolosa świadczyć mogą jej wymiary. Długość jej wynosi 42 metry, szerokość 5 metrów i wysokość 4,5 m. Maszyna poruszana jest przez 7 wielkich elektromotorów, ponadto poszczególne części maszyny uruchamiane są przez 37 mniejszych motorów.

W ciągu godziny drukuje 1 miljon 80 tysięcy egzemplarzy dziennika 4 stronnicowego.

POCHYŁE SIEDZENIE DLA SKŁADACZA MASZYNKOWEGO. Niektórzy składacze maszynkowi wolą, by tylne nogi stołka, na którym siedzą przy maszynie, były na dwa palce krótsze od przednich. Twierdzą oni, iż lepiej im uderzać w klawisze, jeśli siedzenie stołka odpowieda w przybliżeniu pochyłości klawjatury. Mogą jakoby łatwiej spełniać swą pracę w położeniu nieco pochyłem. Jest to prawdopodobnem i zapewne znajdą się składacze, którzy zechcą taki sposób siedzenia wypróbować. Naturalnie, jeśli tylne nogi stołka zostaną skrócone zbyt wiele, składacz znajdzie się w pozie nienaturalnej i łatwo męczyć się będzie. Jeśli siedzenie jest za wysokie, lub za nizkie, to składacz będzie musiał zawsze przy uderzaniu w klawisze spełniał pracę zbyteczną. Nie wszyscy składacze uznają jednakowy rodzaj stołka dla siebie za najodpowiedniejszy i powinno być pozwolone każdemu składaczowi urządzić sobie siedzenie podług własnego wyboru. I jeśli mu się zdaje, że przy nieco odchylonem w tył siedzeniu osiąga lepsze wyniki pracy, nie należy tego kwestjonować.

DRUKARSTWO NA WYSPACH HAWAI. The Inland Printer umieścil artykuł poparty dowodami o wprowadzeniu drukarstwa na wyspach Hawaï w 1820 r. przez misjonarzy. Większa część czcionek przywiezionych tam była zupełnie bezużyteczną, ponieważ język hawajski posluguje się zaledwie dwunastu głoskami (pięciu samogłoskami i siedmiu spółgłoskami) oraz kilku znakami.

Gdy misjonarze zamówili później nowe czcionki w odlewniach czcionek w Bostonie, wywołało to długą wymianę listów i wyjaśnienia, ponieważ odlewnie nie mogły zrozumieć zamówienia alfabetu zawierającego jedynie samogłoski a, e, i, o, u oraz spółgłoski h, k, l, m, n, p, w.

Pierwsza drukarnia hawajska została otwarta 7 stycznia 1822 roku; była ona założona w chacie i posiadała jedyną prasę ręczną. Najtrudniejszą pracą przedsięwziętą przez misjonarzy było wydrukowanie biblji (Palapala Hemolele). Posiadając bardzo niewielką ilość czcionek można było złożyć i wydrukować tylko dwie strony na raz; rozkładano je też natychmiast po wydrukowaniu, by módz złożyć następne. Biblja ta została ukończona w 1837 roku; Stary Testament składał się z 887 stronic, Nowy zaś z 520.

Od tamtej epoki drukarstwo osiągnęło wielki postęp na tych wyspach dalekich. W dniu dzisiejszym wychodzi tam więcej niż trzydzieści pism codziennych i perjodycznych, w samem Honolulu wychodzą cztery codzienne pisma japońskie; wydawane są również trzy dzienniki i szesnaście tygodników angielskich. Drukują tam w językach: angielskim, hawajskim, portugalskim, chińskim, koreańskim, japońskim, oraz w narzeczach filipińskich tagalog i visayan.

CENY ARTYKUŁÓW UŻYWANYCH W PRZEMYŚLE GRAFICZNYM W WOLNYM HANDLU HURTOWYM

NAZWA ARTYKUŁU	5/IV 1926 za 1 klg. Zł.	gr.
PAPIERY:		
Kancelaryjny bezdrzewny	1	60
„ drzewny	1	13
Drukowy matowy	—	72
„ satynowany	—	81
„ ilustracyjny	1	50
Albumowy	1	30
Pocztówkowy kancelaryjny	1	70
„ drzewny	1	30
Bristol	2	20
Kredowy	3	20
Skoroszytowy	1	50
Pakowy angielski	1	05
Listowy	2	38
Pelour	2	85
Gazetowy rotacyjny	—	62
Słomkowy	1	10
FARBY CZARNE:		
Rotacyjna	2	40
Gazetowa	2	56
„ w puszkach	2	72
Dziełowa I	4	—
„ extra	4	40
Akcydensowa I	5	20
„ II	4	80
Ilustracyjna 000	11	20
„ 00	8	80
„ 0	5	60
Piórowa I	12	—
„ II	10	40
„ do ręcznych pras.	14	40
Umdrukowa	14	40
FARBY BIAŁE:		
Biel przezroczysta	7	20
„ kryjąca	6	—
„ kremserska	7	20
FARBY NIEBIESKIE:		
Milori	16	—
Cesarska	12	—
Paryska	17	60
Niebieska afiszowa	12	—
„ z połyskiem	19	20
Seledynowa laka	26	40
Niebieska trójbarwna	20	—
FARBY BRONZOWE:		
Sepia	6	80
Ugier	6	—
Terra di Sienna	6	—
FARBY ŻÓŁTE:		
Chrom I (jasny śr.)	9	60
Chrom II	7	20
Żółta afiszowa	7	20
„ trójbarwna	16	—
FARBY CZERWONE:		
Cynober sztuczny	14	40
Viktorja laka	13	20
Czerwona afiszowa	9	60
Uniwersal	18	80
Turecka	14	80
Helios	19	60
Karmin	28	40
Monopol	17	20
Kosmos	20	—
Geranium-carmin	32	—
Krapp	25	60
Czerwona trójbarwna	26	40
FARBY FIOLETOWE:		
Fioletowa afiszowa	16	80
Kopiowa fioletowa	28	—
Fioletowa średnia	27	20
„ czerwonawa	23	20
„ niebieskawa	18	80
FARBY ZIELONE:		
Zielona jedwabna	12	80
„ afiszowa	10	40
„ viridin	20	00
METALE:		
Ołów miękki hutniczy 2 razy przetapiany	1	50

NAZWA ARTYKUŁU	5/IV 1926 za 1 kg. Zł.	gr.
Cyna Banka	23	—
Antymon Regulus	4	20
Metal do maszyn do składania angielski	2	20
SMARY:		
Nafta	—	55
Oliwa do motoru	—	45.1
Benzyna	1	27
POKOST:		
Pokost słaby	5	20
„ średni	5	60
„ mocny	6	40
„ z połyskiem	9	60
MASA WALCOWA:		
Masa walcowa krajowa słaba	8	00
„ „ „ mocna	7	20
„ „ z domieszką	9	60
FILCE do maszyn rotacyjnych szer. 175 cm. grub. 3 mm. mtr.	64	00
CERATA do maszyn litograf. cienka szer. 132 cm. metr	65	00
gruba „ 120 „ „	60	00
TAŚMA do maszyn płask. 4 mm.	—	15
„ „ „ rotac. 22 „	1	25
SZMATY do czyszczenia maszyn klg.	1	00
NUMERATORY nowe ręczne aut. 4 zmian 6 cyfr. sztuka	75	00
5 „ „	65	00
MATRYCE do stereotypji suche o form. 48×65 cm. szt.	1	50
„ „ 52×70 „ „	1	50
LINJE mosiężne cienkie, kropkowane i półtłuste klg.	22	00

CZCIONKI:

	do 25-75kg. za kg. zł.	75-150kg za kg. zł
Perl 5	13.20	—.—
Nonparel 6—7	9.60	8.70
Petit 8—9	7.90	7.25
Garmont 10—11	7.25	6.60
Cycero 12	6.90	6.25
	od 150 do 250	Powyżej 250
Perl 5	—.—	—.—
Nonparel 6—7.	8.25	7.60
Petit 8—9.	6.90	6.25
Garmond 10—11	6.25	5.80
Cycero 12	6.05	5.60

PISMA TYTUŁOWE:

w kompletach od 6 punkt. do 72 p. Zł.

6 punktów	za	kilogram	13.20	„
8	„	„	11.40	„
10	„	„	10.—	„
12	„	„	9.60	„
16	„	„	9.30	„
20	„	„	9.—	„
24	„	„	8.70	„
28	„	„	8.40	„
36	„	„	7.80	„
48	„	„	7.50	„
60	„	„	7.50	„
72	„	„	7.50	„

KLISZE: cynkowe kreskowe 12 gr. za cm. kwadratowy
„ „ siatkowe 15 „ „
„ „ otrawiane 22 „ „
minimum 50 cm. kwadrat.
Klisze 2-u tonowe — 80 gr. „ „
minimum kliszy 100 cm. kwadratowych.

Komplet 3-ch klisz do druku trójbarwnego 1 zł. 50 gr. za cm. kwadr.—takież otrawione 2 zł. 25 gr. Klisze na miedzi i mosiądzu 50% drożej.

SEKRETARJAT „RADY POŁĄCZONYCH ORGANIZACJI PRZEMYSŁU GRAFICZNEGO" mieści się w Warszawie ulica Królewska 10, m. 17, telefon 16-66 (lokal Towarzystwa zakupów dla przemysłu graficznego"). Godziny urzędowe codziennie od 10 do 12 rano.

PRENUMERATA KWARTALNIE: Z PRZESYŁKĄ POCZTOWĄ ZŁ. 3 — OGŁOSZENIA ZA TEKSTEM 1/1 STRONA ZŁ. 150 — 1/2 STR. ZŁ. 80 — 1/4 STR. ZŁ. 45 — 1/8 STR. ZŁ. 25. POSZKIWANIE I OFIAROWANIE PRACY 50% TANIEJ.

CHEMICZNA FABRYKA

Dr. RATTNER

SPÓŁKA AKCYJNA

WARSZAWA

ZARZĄD: UL. EMILJI PLATER 10, TEL. 15-45 i 69-05

ADRES TELEGRAFICZNY: FARBA

FARBY DRUKARSKIE, LITOGRAFICZNE I GAZETOWE
MASA WALCOWA, ORAZ POKOST

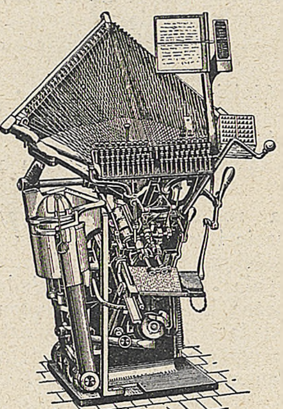
FABRYKA EGZYSTUJE OD ROKU 1900

HURTOWNIA DRUKARSKA
POZNAŃ, STARY RYNEK 4.

MASZYNA DO SKŁADANIA

TYPOGRAPH UNIVERSAL

ZMNIEJSZA KOSZTY PRODUKCJI

SPEŁNIA PRACĘ WIELU SKŁADACZY RĘCZNYCH

AMORTYZUJE SIĘ SZYBKO DZIĘKI SWEJ TANIOŚCI I NISKIM KOSZTOM KONSERWACJI

NIEZRÓWNANA CZYSTOŚĆ ODLEWU WYKLUCZA WSZELKIE UTRUDNIENIA W DRUKU

TYPOGRAPH G. M. B. H.
Berlin N. W. 87 — Huttenstrasse 17 — 19.

Redaktor i Wydawca: HENRYK BORKOWSKI. Druk J. Cotty w Warszawie, Kapucyńska 7